

Histori ea Batlokoa ba Free State.

1. Mona ke hlalosa nto ea Morena Nkhahle le Selame (Seleman).
Eitse ho ba Morena Molatoli a shoe mane Qholo seterekeng sa
Warden, ka jeno ha bahleha hore ho be morena a ka busang
Batloka.

Lebaka ona a le teng aneng a tsoanetse honka borena hobane
ene e le eena moja lefa la borena empa le ha hole joale
Seleman o ile a busa sechaba seneng se tsoanetse ho busoa
ke Lebaka. Eaba se busoa ke Selame (Khosana) Selame ona
are ke eena moja lefa la borena hobane ntatae Leloka mora
Molatoli oa ntloaneng o ile a nyalloa mosali ke ngoana Khanye
ngoana Khanye a nyalla Leloka tje. Hoba Molatuli a sheo

2. eaba Leloka o ba le takatso ea ho ka kenela ngoana Khanye
mof mahali oa ntatae hobane ana a re nkhoae o sale mocha
ebile takatso eena ea Leloka ngoana Khanye o e hanela tho-
kothoko a re ho eena ngoana ka hao tsebe ho nkena, feela
he; ke tla o batlela mosali eo e tlaha serope saka. Ea
ba lejoale Leloka o nyalloa mosadi ke Nkhoae. A monyalla
ha Khena morali oa Seboshe are ke seo he serope saka se
o o nong o se batla ka mosali enoa Leloko a tsoala eena
Seleman ha tsebisahala hore Leloka o nyaletsoe mo/sali
ke morena me bana ba tla tsoaloe ke mosali eo oa Lelokae
yl tla ba ba ngoana Khanye eaba Selame o nka borena ka
mokhoana. Leloka ha tla nyalla mosali eo ona ase a tsetse
3. Lenyatsa le Setenane Lenyatsa a tsoala Motsoko le Matsaneng
le pilo le Lenka, le Maluke, nnete ke hore aneng a tsoanetse
ho nka borena ba Molatuli ene etla ba Tlaeli mora oa hae.
Joale ana a shoe a se a loketse lebollo. Ke ha Selame a
tla inkela borena ho fihlela ngoana Khanye aba a fumana ngoana
ka Khos na engoe (morenanana) oa ha Thaii oa ntlo engoe ea
morena Malope ntatae Molatoli ngoana a ileng a tsoaloe
ke morena Khanye ebile Lebaka (Lebaka) ma mpa ea muso motseare
o moholo eitse hoba ho hlahe lebaka ha bonala hore

kajeno o borena bo oela liatleng tsa Lebaka mora oa Molatoli.

4. E,pa le ha Lebaka ane ase a tsoanetse ho ka busa. Ha ka a busa hoile hanna ha busa Maema mohlhlo oa Makhanyeng le eena Selemane ho thoe ngoana Khanye ona sena khopolo ea hoka thibela Selemane puso, hobana ona a re entse ele ngoana hae hobane o ile a monyalla morali oa Seboshe hore a tletla motsoalla bona bao etla ba ba tlaeli eo aneng a se a le sieo lefatseng. Hoile ha nna ha ea hofihlela Lebaka a ba a tsoala Nkhahle, Nkhahle a se a holile a loketse ho busa eaba orera ho nka puso matsohong a Selemane ane a buse sechaba le ha eena a se a holile a se ke a rata holekisa ntatae Lebaka a neng a sa buse le ha a ne a tsoanetse
- 5 Banna ba bang bane ba boleletse Nkhahle hore Selemane ha se morena a ka lokelang ho busa le ha eena Nkhahle antsa phela etsoe a tsoaloa ke le Loka ngoana oa ntloaneng eitse hoba Nkhahle a tsebe hore Selemane o eme joang boreneng a buoa le ngoana Khanye le banna hore joale o holile 'me o batla hore puso e oele liatleng tsa hae ebile ngoana Khanye ha tsoelle hantle hore ke nnete borena ke ba hae. Feela a lumellana le Nhlahle hore ka nnete ke eena moja lefatse la hae empa le ha ho le joalo oee a seke a khathatsa Selemane haholo le eena entse ele ngoana oa hae ha bonahala hore ngoana Khanye takatso ea hae ke hore Selemane a nne a buse joaleka ha ana a ntse a busa le mehlang
- 6 ea Lebaka empa he takatso eena ea mofumahali morena Nkhahle a hanela thokothokome Selemane le eena a seke a utluisisa hore puso e thelle liatleng tsa hae eaba kutloano e se ba sieo mahareng a Selemane le Nkhahle ea hlaba tsitsi hobane ka those utloane ha bona haile ha ba ha hlahantoa ea Nkhahle ea imela ea Selemane a hlolea a moqhala mane hothoeng ke Present's kraal) pakeng tsa Makobatsoene (Botha'sberg) le Limapana (Witkoppies) seterekeng sa Vrede ho thoe ngoana Nkhanye ona utlue bohloko ka ketso ea Nkhahle empa ha ka sitsa letho hobane ona a tseba hore borena ke ba Nkhahle feela ona a rata hore Nkhahle a lekise Lebaka aneng a sa tseke letho le Selemane bakeng sa puso.

- 7 Selemane a ba lehela ha Nkhaolise oa Mahlasing ha Molefe
 ba tsabela ruri ho boela hae ha Nkhahle o ile a ba a busoa
 ke mora Nkhahle Tumisi ka ho khetha e mong hore a be tona
 ea hae ele eena oa ha Selemane ke ha ba selemane ba tla boea
 hape Mokhalong ntoa eena ea bona e ile ea kenya hloeano
 ho fihlela ka jeno tje, le tlohloana tsa Selemane lintse
 li nale moea oa bora ho ba ha Nkhahle hoba Tumisi a hole
 a nyale a soe motse o ile a haha mane tsokung hona mane
 seterekeng aa Ficksburg O.F.S. ke eena mora Nkhahle moholo
 empa e ka hoja morena nkhahle ona a rata lepota haholo oa
 ntlo e nyane hobileng ha ba ha e ba bohloko
- 8 ho Tumisi a ba a ngala a falla aleba Rolang empa a thiyeloa
 ke ba ha Sekonyela Molefe bare a seke a ngala borena ba hae
 che, ke ha a boela hae hapa ha Nkhahle marabeng ha ele
 Lepota eena a fallella Rolang ha Moraka le kajeno bana ba
 hae bantse ba le mane ha Moraka. Monena Nkhahle a shoetse
 Maritoe (Ficksburg) le mora oa hae Tumisi o shoetse mane
 Nkokomuhl ke noka ha e kholo haholo hana mane ho la
 Ficksburg) Lehlaha ona a nyetse morali oa Matsa Molakeng
 ele Mampone kapa Mamofikeng ha ele molatoli mora Mlape
 o shoetse mane Qholo empa bitla la hae ha le tseyoe ke ba
 kajeno ka ofeela ha bona ho tseyoa feela moo ba shoetseng
 teng empa ha ele mabitla ona ha tseyeo ke motho morena
 ha shoele ona a patoa sakeng la likhomo ho qhaqholloe
- 9 karolonyana engoe ea lerako la le aa ka e be ho chekoa
 ntlo e selikalika (round grave) le chekoe botebo bole kaneng
 hore a seke a ba a thetsoa ke le tlapa le tla koala moyako
 wa lebitla letlapa hobatloa le tla koala le lekane hantle
 monyako mofu ha a se a felehetsoa ho ea ntlong ea hae o
 felehetsoa bosiu. Batho ba robetse kaofela o phutheloa
 (apesoa)mokhahla kobo ea khomo entso eneng entse e robala
 eena ha a se a ntsoa ka tlung ho ea phupung ha tsoe

ke mojako ho phunya ntlo hukung elebaneng le/ku^{hu} ya lapa
 mabapa le chebele ea ntlo o isoa ntong ea hae ka peo ea
 mabele le ea joang ba mohloa mabele ana a rothetsoa ka
 mora oa hae hofihlela a ba a kenyoa ka lebitleng 'moho
 le mohloa mohloa ke joang bomelang ma hae, hoba mofu a
 kenyoa kantlong ea hae o tla qotangisoa a shebisoe Bopeli
 (south) ha habo (Magaliesberg) momo oa hae o tla koyoa
 a sa chesa ele hore a tle a teebe holula a qo
 tame hantle ho hlajoa khomo entso (etona) emofelehansang
 hothoe ke khomo ea moho ha hoteng moholu o bitsoang (khetane)
 namanyana ese misitse se ka kuoana ke eona ha; a e roesoang
 hlohong le khare ea mohloa mofu o tlhe oa lebitla
 o la hleloa hole o qhaloe hore o se ke oa ha oa bona ke
 motho. Lerako la lesaka le tla boeloa le ha hao hantle
 hape Basotho bane ba bokolla ha motho a shoele le bohle
 ba tlileng matsilisong ba ba kolla ba sale holenyana le
 hae moo mofu a shoetseng teng e hle e be sebako le bohloko
 ha holo ho tholoe ho khutse hore tuu. Ke cho le khomo
 11 ho potla. (Lenya) Lentja liae ke tsa ba tsa bohola
 hobe bolutu ele ka nnete haele bana ha ba joetsoe hore
 motho o shoele ho thoe fela ho bona o nkloe ke phiri
 Basotho bana ba sa bontse ngoana setopa haele masea bana ba
 lemo lipeli kapa seleaeng kapa ka tlasa selemo boholo onq
 a bolelloa a robetse a nyenyeletsoe ka tsebeng ho thoe e
 nyeo ha seleeo. Feela eleng ngoana a sobeng le kellello
 ona a tsebisoa pihe ea mofu ka mokhoa o joalo.
 Ele hore a setlo anna a hlaheloa ke litsitsi
 tsa ho phopha(holora) ka mofu. Bana bohle ba mofu ba tla
 tsoaneloa ho hlatsusa hofifi ba ntata bona ba tla sekoloa
 ho hlajoa khomo ba shanyana ba hlankana ba kutoe moriri
 haele mofumahali oa mofu eena o tla llella monya oa hae.
 Selema se tletseng mohlolohali li enoa ha ntsa a lebofifing
 12 ha chakele malapeng ha kopane le batho a lula a notsi
 bongoana bo monna oa hae mofu ha ke ne matlung a bona le
 lijo ha tsebe ho ba fepa le ho ema ha emele ruri o lula

fatse kapele a ka kena ka ha matsa loee feela le kateng
 ha lule nako e teeleele o ea hlompaha ha ho monna a ka buoang
 le eena a apesitsoe kobo eena ho hlanotsoe o epere ka moo
 boea boelang sio a tla me ka leratsoana la khomo thekeng
 kapa la moli a tlame khelena sena etlare ho ba ho fete
 joalo ba lipitsa a felehetsoe ke motho tje. A moisa
 ha habo a fihle are ba ha nyeo ba nthome hotlilsa
 morali oa lona ho tla tla rola thapo ea bofifi ba mofu
 joale e be ntataee o molokisetsa o hlaba khomo o morola
 thapo e ea hlatsuo a he o roloa kojana tsohle tsa bofifi ha
 ho fetse a boele hae habo monna o ea a tsoere litho tsa
 nama ea hlatsuo ea hae o nka nameng eena serope le letsoho
 le mohlana o moholo le lehloho lelitlha ea tsa eona tse
 tsa maeng bekoqelo le se fuba le letlalo ka ha ha bo
 mo a tsoaloang o siea serope le letsoho le mohlana o
 monyane ha a sa fihlile habo monna o tla bontsa baha matsalae
 nama eena me eia apeluoa e jeoe ebe he ka mosong kapa neng
 feela a ka pele ho hlajoa khomo ke ba bohali ba hae ha ese
 e hlajoe ho tla bitsoa bohle ba ba tona bangoanabo
 monna le ntata mohlolohali enoa oa mosali le metsoalle
 e kabang teng e be mohlolohali enoa o botsoa ke matsala ee
 hore mohlolohali a ikhethela kapa a bolele potsang la bohle
 ba teng mona hore ke mang a tla molemela a tla mosuoela
 14 kobo, a supe he, eo a ratang hore a molemele o tlare ke
 ratang nyeo, e be he, ba ea botsoa ba lulisoa lekokong
 lena la khomo ebe hlabetsoe ~~masa~~ morero ona ba ba pepontsang
 ea bohle ba habo le mmetsoalle e be hoesa bokoa he, balakaletsos
 bophelo bomonate le boiketlo. Mofumahali oa monna enoa a
 lumetseng ho ho lisa bana ba mofu ngoana be hana pou
 le letho feela ha tsebe lehoka hana le hanyenyane feela
 hobane ha se tsoanelo ebile hase molao hore mosali
 a eitse thato ea hae a nyetsoe e be ho ea feela he; joale
 bana ba tsoaloang ke mokeneli ha se ba hae ke ba mofu o
 tsosetsa mofu peo hore bitsoa la hae le seke la eshoa le ha

le ha mofu a shoele a ena le bana mohlolohali o ea keneloa
 ele hore a seke a tloha moo hae ese ele ngoana oa moo eetsoe
 hape hasé mokhoa le molao hore a so nyaloa la bobeli
 15 nyalo la bobeli ha mosali a shoetsoe ke monna oa hae ha leeo
 kantle hore a kenoe ke ba ha bo monna oa haeba tsoare ntlo
 ea mufu. Ha monna a ka roabala le mosali ea bofifing a
 e so hlatsue ha loke o kenoa ke lefu, la ntlo (mashoashoa)
 motho a joalo o ea nyonyeha ha ra Basotho le eena mohlolohali
 o ea nyonyeha ba litsila batho ba jealo. Mohlolohali hatole
 motseare hothoe a ka ba ka se fako, pele mosadi a ee habo
 ho ea hlatsua ho etsoe joalo ba lipitsa pele ebe joala ho
 bongata haholo hosee ho bokane batho ba bangata bonooe
 bo feele ka o feela nya, ho sale pha balimo feela e tla
 nooa ho sasa ke beng ba mosebetse kapa ba le hae le ba
 sele pha bakanna ba enoa pha balimo habaile ba seke ba
 orohela mahaeeng a bona ka lamaobane lipitsa tsohle tsa
 mofu ha li sebeletse ho tlohela ha esa le mofu a hloka hala
 16 li tlabo/ li sebeletse ha hoao ho fitile joala ba lipitsa
 bo li hlatsuitseng bofigi. Mona re tla boela re kena ka
 ho hlalosa tsa hlatsuo ea ha shoetsoeng morao.

END. S. 382.